[2024] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 54 : 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 717

ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ

ਬਨਾਮ

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

(ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ.(ਐਸ. 2013 ਦਾ 1014-1015)

23 ਸਤੰਬਰ 2024

[ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ* ਅਤੇ ਸਤੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ

ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਿਆ, ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੀੜਤ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਤੀ ਨੂੰ 498ਏ ਅਤੇ 306 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ।

ਸਿਰਲੇਖ †

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 - ਐੱਸ.ਐੱਸ..498-ਏ ਅਤੇ 306 - ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ - ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ - ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 - s.113ਏ - ਇੱਕ ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ - ਪੀੜਤ ਪਤਨੀ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ-ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ - ਪੀੜਤ ਦੇ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਐਫਆਈਆਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਨੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 498ਏ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ - ਚੁਣੌਤੀ:

ਰੱਖਿਆ: ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਪਤੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕਰਨਾ, ਐਫਆਈਆਰ u/ ਐੱਸ.ਐੱਸ..498-ਏ ਅਤੇ 506; 107/151 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ

---

* ਲੇਖਕ

ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

125 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੱਲੋਂ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ-ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਤੱਥ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ - ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੇ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਦਰਦ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ, ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ -

ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਨੋਟ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖੇਚਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਿਆ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ 113ਏ ਅਧੀਨ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਉਠਾਈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਅਤੇ 306 ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 9-11]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਹੰਸ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [2004] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 676 : 2004 (12) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 257; ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [2024] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 830 : 2024 (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 573 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860; ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872; ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ,
1973

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ; ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ; ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ; ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ; ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਆਚਰਣ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ; ਗੁਜ਼ਾਰਾ; ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ 113ਏ ਅਧੀਨ ਅਨੁਮਾਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2013 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1014- 1015
2000 ਦੇ ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.ਏ. ਨੰਬਰ 97 ਅਤੇ 325 ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਖੇ ਐੱਚ.ਪੀ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 16.03.2011 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ੀ

ਅਸ਼ੋਕ ਟੋਬਰੀਆ, ਐਮ.ਐਸ. ਯਾਦਵ, ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ, ਐੱਸ.ਵਾਈ. ਉਸਮਾਨੀ, ਰਿਸ਼ੀ ਕੁਮਾਰ, ਸਾਹਿਲ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਸਚਿਨ ਸੋਨੀ, ਮਯੰਕ ਯਾਦਵ, ਪੁਸ਼ਕਰ ਆਨੰਦ, ਐਡਵ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।
ਵਿਕਰਾਂਤ ਨਰਾਇਣ ਵਾਸੂਦੇਵਾ, ਸਾਰਥਕ ਛਿੱਲਰ, ਰੋਹਿਤ ਲੋਚਾਵ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਜੇ.

ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਖੇ 16.03.2011 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ

ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

97 2000 ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2000 325 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ 10.10.1992 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਕਸ਼ਾ ਦੇਵੀ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਰਕਸ਼ਾ ਦੇਵੀ ਨੇ 18.12.1993 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਓ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਵੀ ਕੁੱਟਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਰਭਵਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 12.09.1993 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਘੁਮਾਰਵਿਨ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 59 1993 ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 107/151 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਮਈ 1994 ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਇਆ। 22.09.1994 ਨੂੰ, ਉਕਤ ਰਕਸ਼ਾ ਦੇਵੀ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 125 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 26.09.1994 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰਕਸ਼ਾ ਦੇਵੀ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਲਗਭਗ 1:45 ਵਜੇ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਲਈਆਂ। ਉਸਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 5.00 ਵਜੇ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਐਸਐਚਓ ਦੁਆਰਾ ਡੀਡੀਆਰ ਨੰਬਰ 30 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਐਸਐਚਓ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। 01.10.1994 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਮਦਨ ਲਾਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਨੇ 1994 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 97, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਭੋਰੰਜ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਅਤੇ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਹਮੀਰਪੁਰ, ਐਚ.ਪੀ. ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ

ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, 24.02.2000 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 2000 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 97 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 2000 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 325 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਉਸਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਡਿਫਾਲਟ ਧਾਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 3,000/- ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ - ਰਕਸ਼ਾ ਦੇਵੀ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 04.04.1994 ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.. ਦੀ ਧਾਰਾ 107/151 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 125 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.. ਅਤੇ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਹੋਰ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 22.09.1994 ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੂਨ 1993 ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੇ 26.09.1994 ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲਈ, ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

---

1 [2004] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 676 : (2004) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 257

ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

ਹੰਸ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ1 ਅਤੇ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ2 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਤ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ।

ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਲਈ, ਧਾਰਾ 498-ਏ ਅਤੇ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113ਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

"498ਏ. ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ। — ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਆਖਿਆ।–ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, "ਬੇਰਹਿਮੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ- (ਏ) ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਚਰਣ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਔਰਤ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੇ ਜਾਂ ਔਰਤ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਅੰਗ ਜਾਂ ਸਿਹਤ (ਭਾਵੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ) ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਜਾਂ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇ; ਜਾਂ (b) ਔਰਤ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਉਸਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਕੀਮਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ।

---

2 [2024] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 830 : (2024) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 573

306. ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ। —ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ ਦਸ ਸਾਲ, ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

113ਏ. ਇੱਕ ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਬਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ। —ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਵਿਆਖਿਆ। — ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, "ਬੇਰਹਿਮੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਉਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ (1860 ਦਾ 45) ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਵਿੱਚ ਹੈ।"

ਧਾਰਾ 498-ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਬੇਰਹਿਮੀ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, (i) ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਚਰਣ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਔਰਤ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ (ii) ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਚਰਣ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਔਰਤ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਅੰਗ ਜਾਂ ਸਿਹਤ (ਭਾਵੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ) ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਜਾਂ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ (iii) ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਕੀਮਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਭਾਵ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਚਰਣ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਧਾਰਾ 498ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਸੀ-

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113ਏ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 498ਏ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ "ਬੇਰਹਿਮੀ" ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਮੂਲ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜੇਕਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਤੱਥ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ 10.10.1992 ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ 18.12.1993 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪੇਟ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ (i) ਧਾਰਾ 498-ਏ ਅਤੇ 506 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 59/1993 ਮਿਤੀ 12.07.1993; (ii) 01.07.1993 ਮਿਤੀ 01.07.1993 ਵਿੱਚ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.. ਦੀ ਧਾਰਾ 107/151 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ/ਕਲੇਂਦਰ ਅਤੇ (iii) ਮਈ, 1994 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 125 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ..ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਸ, ਵੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਤੱਥ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀਐਫ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਦਰਦ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ, ਉਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਉਕਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸੁਹਿਰਦ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸਨ,

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਠਾਈ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੰਸ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (ਉਪਰਾ) ਅਤੇ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (ਉਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113B ਦੇ ਉਲਟ, ਧਾਰਾ 113ਏ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਨਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਧਾਰਾ 113ਏ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਹੈ, ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਆਰ/ਡਬਲਯੂ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

ਅਪੀਲਾਂ ਜੋ ਕਿ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਨ, ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।
ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਰਲੇਖ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ